

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw W.J. Ates-Janssens
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143784
janssensw@noord-holland.nl

1 | 6

Betreft: Actieplan weidevogels

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u over ons besluit van 7 januari jl. om in deze brief een Actieplan weidevogels te formuleren, waarmee onze inzet voor het behoud van weidevogels zijn beschreven. Om dit Actieplan was door uw Staten gevraagd in motie M18-2019 (zie bijlage). In deze brief lichten wij toe hoe wij dit Actieplan hebben vormgegeven en formuleren wij tien acties. Wij verzoeken u derhalve om de motie als afgedaan te beschouwen.

Brede benadering vitaal landelijk gebied

Het Actieplan weidevogels is vervat in deze brief, om op een compacte en actiegerichte manier ons beleid voor weidevogels te formuleren. Hierbij is van belang dat wij onze opgaven voor water, klimaatadaptatie, landbouw, bodem, recreatie, landschap, natuur en stikstof steeds in samenhang bezien, zoals ook gebeurt in het coalitieakkoord *Duurzaam Doorpakken!*. Voor het weidevogelbeleid betekent dat dat we niet langer inzetten op een 'smalle' benadering voor specifieke soorten, maar dat de inzet breder moet zijn: gericht op verbetering van het leefgebied voor weidevogels door het bevorderen van bodem- en waterkwaliteit, insectenleven, het afronden van het Natuurnetwerk Nederland, het uitvoeren van de gebiedspilots vanuit het verkenningsjaar agrarisch natuurbeheer en het bevorderen van samenwerking tussen partijen. De inhoud van dit Actieplan zal ook worden verwerkt in de Agenda Vitaal landelijk gebied, die in 2020 opgesteld zal worden en waarvoor ook het Masterplan biodiversiteit een bouwsteen zal zijn.

Ontwikkeling van de weidevogelpopulatie

Noord-Holland is één van de provincies met de hoogste weidevogeldichtheden in Europa. Voor het broedsucces van de scholekster is Noord-Holland zelfs de belangrijkste provincie. De stand van de weidevogels verschilt per soort. Met een aantal soorten gaat het de goede kant op. De graspieper, slobbeend, gele kwikstaart gaan na 2006 weer vooruit. Veldleeuwerik, tureluur en scholekster gaan sinds 2006 niet

Verzenddatum

15 JAN. 2020

Kenmerk

1175373/1319639

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

verder achteruit, maar blijven stabiel. De kuifeend blijft stabiel en we zien steeds meer krakeenden. De grutto en kievit blijven langzaam maar gestaag achteruitgaan in aantallen. Opvallend is dat de trend in Noord-Holland gunstiger is dan de Nederlandse trend. Zo nemen tureluur en graspieper toe in het Noord-Hollandse agrarische gebied, maar af in het agrarisch gebied in Nederland. De enige uitzondering hierop is de veldleeuwerik, die in de periode 1990-2017 sterker afnam in Noord-Holland dan in het agrarisch gebied in heel Nederland.

We weten veel over de ontwikkeling van de weidevogelpopulatie, omdat wij deze al meer dan 30 jaar volgen via vaste meetplots in het agrarisch gebied (het zogenaamde Meetnet boerenlandvogels). Daarnaast wordt de weidevogelpopulatie elke drie jaar provinciebreed, vlakdekkend geteld. Deze tellingen voeren we samen met de beheerders uit. Ook de resultaten bespreken wij met hen, waarna knelpunten in inrichting en beheer worden vertaald naar acties. In 2021 zullen wij op basis van monitoringgegevens bepalen in welke gebieden subsidieverlening voor weidevogelbeheer het meest effectief is voor de volgende periode van het agrarisch natuurbeheer (2022-2027). Informatie over weidevogelmonitoring is beschikbaar op de website van de provincie: [monitoring weidevogels](#). Ook is meer informatie over de weidevogelpopulatie en over de inzet van bewoners, agrariërs, natuurbeheerders en andere organisaties opgenomen in het Jaarboek Boerenlandvogels 2019 dat door Landschap Noord-Holland is samengesteld en begin 2020 is gepubliceerd op de website van Landschap Noord-Holland. Ten slotte zijn gegevens over weidevogels in Nederland en in Noord-Holland te vinden op de website van SOVON Vogelonderzoek Nederland: [gegevens per provincie](#).

Ambitie en reflectie

Onze ambitie om weidevogels te behouden vraagt een stevige inzet. Tegelijkertijd is ook reflectie op zijn plaats. Weidevogelbescherming brengt dilemma's met zich mee, die te maken hebben met de vraag in hoeverre natuur maakbaar is. Hoeveel maatregelen en investeringen voor weidevogelbescherming vinden wij maatschappelijk aanvaardbaar? In hoeverre weegt het doden van andere dieren, zoals vossen, op tegen het belang van weidevogels? Welke natuurwaarden verdienen in de graslanden, naast weidevogels, ook aandacht? Kortom: welke ambities zijn realistisch? Een feit is dat grutto's oorspronkelijk broedden in riviergraslanden en hoogveen. Sinds de jaren '60 van de twintigste eeuw zijn ze naar de graslanden in agrarisch gebied getrokken en fors in aantal gestegen. Na 1990 zette de daling weer in. Dit heeft te maken met het verlies van geschikte gebieden waar weidevogels kunnen broeden, foerageren en schuilen. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen, zoals schaalvergroting en intensivering van de landbouw (met als gevolg o.a. afname van insecten, ontwatering, afname van geschikt kruidenrijk grasland en minder grasland dat laat wordt gemaaid) en verstedelijking (verlies aan areaal, toenemende verstoring). Tevens wordt de toegenomen predatie als knelpunt ervaren. Het belangrijkste knelpunt is de reproductie: te weinig kuikens die overleven. Dat vergt meerjarige maatregelen om de inrichting en beheer van gebieden te optimaliseren en predatiemaatregelen te nemen.

De ambitie voor de populatie weidevogels wordt vaak afgezet tegen het hoogtepunt uit de jaren '60. Dat lijkt echter geen reëel perspectief. De populatiedichtheden van destijds zijn in de huidige agrarische structuur en gelet op de huidige druk op de ruimte, geen realistisch doel, dit is onder meer af te leiden uit onderzoek uit 2018 van Sovon/ Wageningen University. Onze ambitie is om de stand van de weidevogels in Noord-Holland niet achteruit te laten gaan en dus te behouden. Dit doen we door kwalitatief hoogwaardige gebieden te behouden en te creëren; door *best practices* toe te passen en samenwerking in gebieden verder te versterken.

Weidevogelkerngebieden

De provincie heeft in 2015 weidevogelkerngebieden aangewezen, vanuit het motto "meer doen in minder gebieden". Deze kerngebieden zijn de beste gebieden qua aantallen, dichtheden en broedsucces en hebben een forse omvang, zijn open, zonder verstoring door bebouwing, infrastructuur en hoge bomen, met een inrichting en beheer bestaand uit een groot areaal grasland met laat maaien, kruidenrijk gras, hoog waterpeil, lage vee-dichtheden en effectief predatiebeheer. Hoe beter de gebieden, hoe groter de populatie en hoe beter die populatie bestand is tegen predatie. De beste gebieden zijn veelal combinaties van NNN (optimaal rust, hoog waterpeil) en omliggend agrarisch gebied waar zwaar agrarisch natuurbeheer wordt uitgevoerd. Voorbeelden in onze provincie zijn: Ronde Hoep, Bovenkerkerpolder, Westwouderpolder, Mijzenpolder, Eilandspolder, kern in West-Friesland, de Kampen, Marken, Waterland-Oost en Limmen-Castricum. In 2021 evalueren wij de kerngebiedenbenadering aan de hand van de resultaten van monitoring en gebiedsanalyses.

We ondersteunen het beheer in de weidevogelkerngebieden met subsidie vanuit de SNL-regeling. Dit gebeurt op basis van het Natuurbeheerplan, dat onderdeel is van het jaarlijks door uw Staten vast te stellen Programma Natuurontwikkeling (PNO). Overigens zijn de subsidiemogelijkheden niet beperkt tot enkel weidevogelbeheer in het open grasland, maar kan ook beheersubsidie worden verstrekt voor akkervogels op bouwland en voor beheer van vogelakkers, wintervoedselveldjes en akkerranden. Het budget dat voor de periode 2016-2021 voor agrarisch natuurbeheer beschikbaar is, is vrijwel volledig benut – inclusief de 50% Europese cofinanciering en de bijdrage die de Noord-Hollandse waterschappen leveren. Uitbreiding van het aantal hectares duurzaam beheer met hoge waterstanden c.q. plasdraslocaties, kruidenrijk grasland en laat maaien is thans niet mogelijk. De agrarische collectieven hebben in het huidige subsidiestelsel wel de mogelijkheid om binnen hun werkgebied te schuiven met beheer, zodat dit op de beste locaties wordt geconcentreerd.

Actieplan: tien concrete acties

Voor de komende jaren willen we inzetten op tien concrete acties, welke hieronder staan benoemd.

1. NNN en weidevogelleefgebied beschermen

Nederland heeft internationale verplichtingen (Vogel- en habitatrichtlijn, verdragen) voor het behoud van weidevogels. Een substantieel deel van

het NNN en van het agrarisch natuurbeheer buiten het NNN is ook gericht op behoud van weidevogels. De planologische bescherming van het NNN en de weidevogelgebieden is geregeld in de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Dit helpt om gebieden open te houden en verstoring te voorkomen. Het huidige weidevogelleefgebied zal met andere beschermingsregimes zoals bufferzones worden vertaald naar een nieuw beschermingsregime Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL), dat in de Omgevingsverordening NH2020 wordt opgenomen. Begin 2020 start de besluitvorming over de ontwerp-Omgevingsverordening NH2020, die na de terinzagelegging ter vaststelling aan uw Staten zal worden voorgelegd. Voor de weidevogelreservaten in het NNN geldt de bescherming van het NNN.

2. NNN afmaken en topgebieden versterken

Noord-Holland heeft een aantal topgebieden voor weidevogels, zoals hiervoor reeds genoemd. Daar is alles op orde: milieu, inrichting, beheer en is predatiebeheer het sluitstuk. Daar is de opdracht 'behouden en versterken'. Daarnaast werken we, conform het coalitieakkoord, aan het afmaken van het NNN. Een groot deel van de 3.000 hectare die wij deze collegeperiode willen realiseren, is gelegen in het weidevogelrijke Laag Holland. De drie gebiedspilots die voortvloeien uit de recent door uw Staten vastgestelde 'Overeenkomst Verkenningssjaar biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het Natuurnetwerk Nederland' zijn hierin belangrijk. Uitvoering van de afspraken uit de overeenkomst, die is ondertekend door zowel terreinbeheerders, agrarische collectieven en LTO-Noord, draagt bij aan het versterken van habitat voor weidevogels. De drie gebiedspilots zijn inmiddels gestart.

Ook in andere gebieden profiteren weidevogels van het afmaken van het NNN. Recent is het gebied rondom het 'Landje van Geijssel' ingericht en overgedragen voor natuurbeheer. Op Texel is het project Waalenburg opgeleverd, waarmee een omvangrijk natuurgebied voor weidevogels optimaal is ingericht. Periodiek bespreken wij met beheerders het beheer en de kwaliteit van de gebieden. Daarbij gebruiken wij monitoringgegevens, veldbezoeken en signalen uit het veld. Op die manier werken wij met de beheerders samen aan versterking van gebieden, bijvoorbeeld door het bevorderen van openheid en vernatting, het voorkomen van verruiging en pitrus, effectief predatiebeheer en het optimaliseren van de waterhuishouding. Voor concrete maatregelen om de waterhuishouding en openheid in gebieden te verbeteren is de Uitvoeringsregeling Groen (een subsidieregeling) beschikbaar. Wij bouwen deze uitvoeringsregeling in 2020 om, zodat deze beter aansluit bij de gebiedsgerichte aanpak die we o.a. in Laag Holland starten, waarin meerdere opgaven in gebiedsprojecten landen.

3. Verkennen, verbinden en kennis delen

Wij zien grote ambities bij partners om bijvoorbeeld gebieden in West-Friesland en in de binnenduिनrand te versterken. Onze rol is om partners te stimuleren om hun samenwerking te versterken. Inspiratiebijeenkomsten en het uitwisselen van kennis en *best practices* kunnen daarbij helpen. Hier gaan wij mee door. In gebieden waar NNN wordt gerealiseerd en het waterpeil wordt opgezet ontstaan soms problemen

en fauna kan bijdragen aan een betere bescherming van onder andere weidevogels.

9. Beheer door particuliere natuurbeheerders

Niet alleen terreinbeherende organisaties en agrarische collectieven zetten zich in voor weidevogelbeheer. Veel kennis en energie zit ook bij particuliere natuurbeheerders, zoals particuliere grondeigenaren, verenigingen en stichtingen. Wij zien hun geweldige inzet onder andere in de Enge Wormer, Waterland, Westwoudpolder en bij Limmen-Castricum. Wij zien ook beheerders die begeleiding vragen of een kennisbehoefte hebben. In 2020 willen wij hen meer tools bieden, zoals een opleiding natuurbeheer of coaching. Dit past ook binnen de afspraken van de 'Overeenkomst verkenningssjaar'.

10. Beheer is mensenwerk

Ten slotte: weidevogelbeheer is mensenwerk. Weidevogels kunnen niet zonder de enorme inzet van beheerders, experts, vrijwilligers, gebiedspartijen en faunabeheerders. Wij blijven dit mensenwerk ondersteunen, onder andere via onze bijdrage aan het programma Betrekken bij Groen. Deze inzet richt zich onder andere op het opleiden van vrijwilligers die zich inzetten voor de bescherming en monitoring van weidevogels en akkervogels.

Het spreekt vanzelf dat de hiervoor genoemde acties voortkomen uit overleg met onze samenwerkingspartners. Ook bij de uitvoering van acties en communicatie over weidevogels blijven wij de beheerders, maatschappelijke organisaties en andere overheden betrekken. Wij houden uw Staten op de hoogte over de uitvoering van dit Actieplan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

4 Bijlagen: Motie 18/2019, Kaart weidevogelgebieden, Planning weidevogelonderzoek, Resultaten t/m 2019.

met pitrus. In het voorjaar 2020 wordt een kennisbijeenkomst met veldbezoek georganiseerd over voorkomen en bestrijden van pitrus.

4. Predatiebeheer

Goed weidevogelbeheer heeft als sluitstuk predatiebeheer, binnen de mogelijkheden van wet- en regelgeving. Predatie, bijvoorbeeld door vossen, wordt soms gezien als oorzaak van teruglopende aantallen weidevogels. Echter, als een gebied niet goed is ingericht of niet goed wordt beheerd, is predatiebeheer geen (structurele) oplossing. Meer voorlichting aan beheerders en vrijwilligers over goed weidevogelbeheer, over wet- en regelgeving, spelregels ten aanzien van ontheffingen, kunnen bijdragen aan realistische verwachtingen. Op de Inspiratiedag Boerenlandvogels, die in februari 2020 wordt georganiseerd door Landschap Noord-Holland, wordt een workshop verzorgd over dit thema, in samenwerking met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

5. Vernatting

In NNN-gebieden met weidevogels is de waterhuishouding soms niet toereikend en is samenwerking tussen partijen nodig om dat te verbeteren. Ook dit thema (vernatting, inrichting van natuur) willen wij in 2020 met partners en experts aandacht geven. Het creëren van plasdras is de afgelopen jaren actief gestimuleerd. In gebieden waar het waterpeil wordt opgezet ontstaan soms problemen met fosfaat. Met collectieven en waterschappen hebben wij een pilot uitgevoerd om te onderzoeken hoe negatieve effecten van plasdras op de bodem en de waterkwaliteit voorkomen kunnen worden.

6. Kruidenrijk gras

Kruidenrijk gras is van belang voor foerageren, schuilen en broeden. Een pilot kruidenrijk gras is afgerond en een omvangrijke landelijke studie door Wageningen University is in voorbereiding. Wij wachten de resultaten van landelijk nieuw onderzoek naar kruidenrijk gras en verdienmodellen af. Kruidenrijk gras heeft niet alleen betekenis voor weidevogels, maar ook voor andere soorten, zoals kleine zoogdieren, insecten.

7. Ruige mest

Weidevogels gedijen beter bij beperkte hoeveelheden ruige mest dan bij drijfmest. Mest is landelijk een actueel thema, vanwege de stikstofproblematiek. Op dit moment is nog niet aan te geven welke regelgeving en (regionale) maatregelen worden ontwikkeld en wat dat kan betekenen in gebieden met weidevogels. In de 'Overeenkomst Verkenningjaar' (zie actiepunt 2) is opgenomen dat naar oplossingen wordt gezocht om ruige mest in plaats van drijfmest te gebruiken.

8. Voorlichting gemeenten

De gemeenten spelen een belangrijke rol in de planologische bescherming van het NNN en het weidevogelleefgebied. Wij willen meer voorlichting geven aan gemeenten over de doelstellingen en de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN, over de kernkwaliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap en over de Wet natuurbescherming. Immers, goede kennis over deze regelgeving en over de rijkdom aan flora